

בס"ד. ש"פ מקץ, זאת חנוכה, ה'תשכ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

להבין שרשן של הדברים הנ"ל, הנה, טעם הדבר שאין הנשמה מגעת לאמיתית הבל"ג דלמעלה אלא ע"י ההעלם וההסתר דחושך הגוף דוקא², הוא, לפי שע"י ענין הבריורים נעשה אור חוזר. ויובן ע"פ הידוע³ בביאור הכתוב⁴ כי לא על הלחם לברו יחי' האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחי' האדם, דלכאורה אינו מובן, הרי גם באדם ישנו מוצא פי הוי' מהעשרה מאמרות, ולמה צריך לקבל חיות מהמוצא פי הוי' שבמאכל דוקא, שהוא למטה ממנו במדריגה. אך הענין הוא, שאנו רואים שבמאכל יש טעם ומתיקות, משא"כ נפש האדם, אף שיש בה שכל ומדות שהם למעלה יותר מבחי' צומח שבמאכל, מ"מ, אין בהם שום תענוג כלל, ודוקא בהמאכל יש טעם ומתיקות ערב לנפש. ומזה מובן ששרש המאכל הוא מעולם התענוג. והענין הוא, ששרש המאכל הוא מבחי' חיצוניות בינה, כידוע⁵ ששבירת הכלים (שע"ז נפלו ניצוצות קדושה בדברים הגשמיים) היתה בבחי' בינה שהוא שם ס"ג כו', וכיון שבבינה יש גילוי התענוג (כידוע⁶ שהתגלות עתיק בבינה דוקא ולא בחכמה, כנראה בחוש שתענוג האדם בשכל אינו אלא כשמשיגו דוקא, משא"כ בהיות השכל בבחי' החכמה קודם שהשיגו), הנה מהתענוג שבבינה נפל למטה גם הטעם והמתיקות והתענוג שבמאכלים הגשמיים ששרשם מבחי' חיצוניות בינה. משא"כ נפש החיונית שבאדם שרשה מבחי' פנימיות המדות שהיא למטה מבחי' חיצוניות בינה, כידוע שחיצוניות העליון גבוה יותר מפנימיות התחתון, וכמו שחיצוניות התענוג גבוה יותר מפנימיות המדות. ואף שגם במאכלים הגשמיים יש מבחי' המדות, כפי שרואים שיש ענבים ותפוחים אדומים או לבנים, לפי מהותם אם הם מגבורות או מחסדים, מ"מ, החסד

כש"ט סימן קצד. לקו"ת צו יג, ב ואילך. ובכ"מ.

(4) עקב ח, ג.

(5) עץ חיים שער ח (שער דרושי נקודות) פ"א. וראה תו"ח בראשית ט, א. נח סט, סע"ג. ובכ"מ.

(6) ראה זח"ג קעח, א. וראה תו"א לך יא, סע"ב. ובכ"מ.

(1) מאמר זה הוא המשך למאמר ואתה ברחמין הרבים דש"פ וישב א' דחנוכה, ומיוסד על ד"ה להבין שרשן של הדברים הנ"ל תקס"ב — נדפס לאח"ז בספר מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' קכ ואילך. אוה"ת נ"ך ח"ג ע' א'שנא ואילך.

(2) כמשנת"ל במאמר שלפנ"ז (ס"ז).

(3) לקוטי תורה להאריז"ל עקב ח, ג.

או הגבורה שבמראה הפירות אינם מדות עצמיים, אלא מדות שבתענוג. וכיון ששרש המאכלים הגשמיים הוא מבחי' התענוג שבבינה, נמצא, שמוצא פי הוי' שבמאכל הוא למעלה ממוצא פי הוי' שבאדם. וזהו ענין הבריורים, שכאשר האדם אוכל המאכל, ובכח זה לומד ומתפלל כו', הנה עי"ז ניתוסף עליו גדול יותר, כערך מעלת חיצוניות בינה על פנימיות המדות. וזהו גם היתרון שבעבודת הבעלי תשובה בחילא יתיר, שזהו"ע האהבה דבכל מאדך⁷, שנעשה ע"י בירור ההעלם וההסתר דחושך הגוף דוקא, שע"ז מעלים את כל תענוגי עוה"ז שהיו שקועים בהם תחילה, למקורם ושרשם היותר עליון, בדרך אור חוזר.

(ב) **ויובן** ענין האור חוזר שנעשה ע"י האהבה דבכל מאדך (שעל ידו דוקא באה ההמשכה מלמעלה באופן של בלי גבול⁸), בהקדם ההפרש שאנו רואים בין אש ומים הגשמיים, שבאש, יכולים להדליק מנר א' לשני ושני לשלישי וכו', ואעפ"כ לא יחסר מהאש מאומה, ולא יכלה לעולם, משא"כ במים, כשממלאים כלי קטן מגדול, אזי יחסר בהגדול, ובריבוי הכלים יכלו כל המים, ועד שאפילו ים אוקיינוס יכלה בריבוי הכלים. ולכאורה אינו מובן איך יהי' האש הגשמי בבחי' כח בלי גבול, מאחר שכל מהותו הוא נברא מאין ליש. אך הענין הוא, שגם בנבראים בעלי גבול נמשך כח הבלתי גבול בדבר אחד כדי שנכיר מתוכו בחי' אמיתית הבלתי בעל גבול [אלא שכח הבלתי גבול שייך רק בכח האש, אבל לא כפי שבא בפועל, שאז גם הוא בהגבלה. והיינו, שכאשר בא בפועל, ה"ה במדידה והגבלה דכלים, ויש בו גם חילוקי דרגות, כמו אור הנר, אור האבוקה, אור הירח, ועד לאור השמש שגם הוא מוגבל. ורק כח האש, שהוא למעלה מהתלבשות בכלים, יש בו כח הבלתי גבול]. ודוגמתו בעבודה, שכאשר אהבת ה' היא בהתלבשות בכלי הלב, והיינו, שהאהבה היא במדידה והגבלה, אזי נמשך על ידה אור מוגבל, שהמשכתו היא בדרך אור ישר, שבא במדידה כו', ויכלה מעט מעט כו'. אבל כאשר אהבת ה' היא למעלה מהתלבשות בכלי הלב, בכל מאדך, ה"ז מגיע בבחי' המאד שלמעלה, אמיתית הבלתי גבול, ועי"ז נמשך ומתגלה אור חוזר, שהשפעתו היא בלי מדידה, שלא יכלה שפעו ולא יחסר כלל כו'.

(ג) **וע"פ** משל האש הנ"ל יש להבין ענין הדלקת נר חנוכה, שיש בו אור (אש) ושמן ופתילה וכלי. דהנה, החילוק שבין האור

(8) ראה מאמר שלפני"ז (ס"ה).

(7) ואתחנן ו, ה.

להשמין הוא, שהשמין יכלה באור, אבל מהאור לא יחסר דבר. והענין בזה, שכליון השמן שיכלה מעט מעט הוא בדוגמת כליון המשכת המים בריבוי הכלים, לפי שהמשכתו היא באופן של מדידה, משא"כ האש שלא יחסר בהשפעתו כנ"ל, והיינו מפני שמיד שיומשך האש להדליק הקיסם לא ישאר ממנה מאומה בהקיסם, אלא יקפוץ ויחזור מיד אל השלהבת כו', שזהו כללות החילוק שבין אור ישר שהוא באופן של המשכה והשפעה במדידה והגבלה שיכלה מעט מעט, לאור חוזר שהוא באופן של עלי' והסתלקות למקורו בבחי' בלי גבול. ועפ"ז יתבאר ענין הדלקת נר חנוכה, שעל ידו פועלים שגם בחי' אור חוזר שלמעלה מהגבלה, יומשך ויאיר בהשמין, כמו שבא בתוך כלי, שע"ז יוכל להאיר למטה. וכללות הענין דגילוי והמשכת אור חוזר דנר חנוכה הוא מפני שהי' אז התגברות החושך כו', שלכן הוצרכו להארה גדולה מאד כדי להאיר את החושך, שזהו"ע יתרון האור שבא מתוך החושך, אור חוזר שהוא בבחי' העצמיות.

ד) וזהו גם מש"נ עמדת להם בעת צרתם⁹, שמצד הצרה כו' נעשה ענין העמידה למעלה (עמדת דייקא), שהראש מוגבה למעלה והרגלים עומדים על הארץ, היינו, שהדרגא היותר עליונה נמשכת למטה ביותר. ויובן בהקדם המבואר בזהר¹⁰ בענין הוי' למבול ישב¹¹, שזהו"ע הישיבה לדין ומשפט באופן של דינא עילאה ששירותא (תחילתו) וסופא קשה, משא"כ דינא דתתא ששירותא קשה וכל מה דאזיל אתחלש עד דנהיר אנפין כו', כידוע בענין ההפרש שבין המשפיע למקבל, שגבורות המשפיע קשים בתחילתן ורכים בסופן (תחילה דין ואח"כ רחמים), ובהמקבל הוא להיפך, שתחלתו רפה (דינא רפיא) וסופו קשה¹². וטעם הדבר יובן ע"פ משל מהשפעת הרב לתלמיד, שאצל הרב, כיון שצריך להשפיל ולצמצם את עצמו לצורך ההשפעה, הרי תחילת ההשפעה קשה לו ביותר, ולא יתענג בזה כלל, ורק בסופה, כשנמשכה כבר ההשפעה להתלמיד ונתקבלה אצלו, אזי יקבל תענוג. משא"כ אצל התלמיד ה"ז להיפך, שבתחילת שמיעת סברת הרב מתרחבת דעתו ומבין הסברא כפי שהיא קרוב לערך הרחבת דעת הרב, ולכן יתענג מאד, אבל לאחר שנתקבלה הסברא במוחו, ובאותיות שלו, ה"ה באופן של צמצום וריחוק מכמו שהיתה בעת ההשפעה. ודוגמתו למעלה, בהשפעה מבחי' המדות

12) ראה עץ חיים שער הכללים פ"ז. שער לו (שער מיעוט הירח) פ"ב. שער לח (שער לאה ורחל) פ"ד.

9) נוסח הורדא "ועל הנסים" דחנוכה.
10) ח"ב קפז, א.
11) תהלים כט, י"ד.

למלכות דאצילות שהיא מקור כל המקבלים, שגבורות דז"א קשים בתחילתן, כיון שצ"ל הירידה ממהותן העצמי להיות מקור למלכות, אבל בסופן, כשמתגלים בבחי' נה"י, אזי הם רכיין ונייחין, ששם נעשה התענוג ואנפין נהירין, ומצד זה נמתקין הדינין כו' שאינם תופסים מקום כלל. אך כשישנו ענין הישיבה למשפט (הוי' למבול ישב), אזי באים הגבורות של המשפיע לתחילתן, ששם הם קשים, ואין בהם תענוג כו'. אמנם, ענין העמידה (עמדת להם כו') הוא שנעשה העלאת והגבהת הראש והמוחין (שנשפלו לבחי' המדות לצורך ההמשכה במלכות) אל עצמותן, שהוא התענוג שבחכמה, ומשם הוא התגלות התענוג בסופן, שזהו"ע העמידה ברגלים. וע"ד מ"ש בפע"ח¹³ שבגמר ששת ימי המעשה, בערב שבת, אזי נגדל ראשו דז"א, והיינו, שהמוחין שנשפלו ונתלבשו במדות (שזהו"ע ראשו דז"א, מוחין שבמדות) לצורך ההשפעה בעולמות, עולים לעצמותם, כמשל העמידה שלאחר הישיבה.

ה) **והנה** כללות ענין העמידה למעלה נעשה ע"י בני' אתם להוי' אלקיכם¹⁴, ברא כרעא דאבוה¹⁵, שהם בחי' הרגלים המגביהים את הראש. ויובן בהקדם הידוע בענין תורה וישראל, שלפעמים משמע¹⁶ שהתורה היא למעלה מישראל, כדאיתא בזוה"ר¹⁷ תלת דרגין אינון מתקשראן דא בדא קב"ה אורייתא וישראל, היינו, שישראל הם למטה מהתורה וע"י התורה מתקשרין בקב"ה, ולפעמים משמע שנש"י הם למעלה מהתורה, כמארוז"ל¹⁸ עה"פ¹⁹ תורה גו' מורשה קהלת יעקב, א"ת מורשה אלא מאורסה, שהיא מאורסה לישראל, שישראל הם בחי' חתן המשפיע לתורה שהיא בחי' כלה. אך הענין הוא, שכאשר עבודתם של ישראל היא באהבה שמוגבלת בכלי ומדה, אזי מתעלים הם ע"י התורה מבחי' המדות לבחי' המוחין, אבל כאשר עבודתם של ישראל היא באהבה דבכל מאדך, שעל ידה מגיעים בבחי' בלי גבול האמיתי, הרי עי"ז מעלים ישראל את התורה שירדה ונשפלה בבחי' מוחין שבמדות (שגם אז ה"ה למעלה מבחי' המדות), לעצמיות המוחין, כמשל האדם העומד על רגליו, שע"י נעשה הגבהת הראש והמוחין מירידתם והשפלתם בבחי' המדות.

(ד"ה מקמי). רש"י כתובות צב, א (ד"ה כבעל).

16 ראה גם אוה"ת נ"ך שם ע' אשלט.

17 ח"ג עא, א.

18 פסחים מט, ב.

19 ברכה לג, ד.

13 שער השבת פ"ז.

14 פ' ראה יד, א.

15 עץ חיים שער כג (שער פרק הצלם)

פ"א בשם רו"ל. יונת אלם רפ"ד. רפפ"ב. עמק

המלך שער עולם הבריאה פי"ז (קער, ג). של"ה

קנד, א. וראה עירובין ע, ב. תוס' יבמות ג, א

וזהו גם פירוש מאמר רב ששת²⁰ חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כו', מעיקרא כי עביד איניש אדעתא דנפשי' קא עביד, והיינו, שתחילת הלימוד הוא לצורך העלאת נפשו לקשרה בהקב"ה כנ"ל, ואח"כ נעשה הוא המשפיע בתורה, שזוהו"ע לך קראי לך תנאי כו'. אמנם, ענין זה נעשה ע"י העבודה דבכל מאדך, שזוהי מדריגת הבעלי תשובה שעבודתם היא בכירור ההעלם וההסתר דחושך הגוף ונפש הבהמית, ע"ד בעת צרתם, שעיי"ז מאיר אור חזור שהוא בבחי' העצמות כו'.

